

Luku 13

Välirauha maailmansodan keskellä

Oppikirjan sivut 110-112

Välirauha =

epävirallinen nimitys talvisodan päättymisen ja jatkosodan alkamisen väliselle ajanjaksolle 13.3.1940–25.6.1941

Suomessa jatkui osittain sotatilanne:

- **Uusi itäraja linnoitettiin (Salpalinja).**
- **Armeijan vahvuus säilytettiin n.100 000 sotilaana (nyk. rauhanajan vahvuus 16 500) ja asevelvollisuus pidennettiin kaksivuotiseksi.**
- **Valtion budjetista 45% varattiin puolustusmenoihin.**
- **Säännöstely, sensuuri, varustelu...**

Suomen uudelle itärajalle rakennettiin puolustuslinjaksi ns. salpalinja. Rakenteissa kiinnitettiin erityistä huomiota puolustautumiseen tykki- ja konekivääriltä sekä panssarivaunuja vastaan. Luumäen salpa-asema. Kuva: Aatu Heiskanen.

Tehtävä 2. a) Minkä valinnan Suomi teki?

- **Suomi lähentyi Saksan kanssa.**
- **Kauppasopimukset ja kauttakulkusopimus sitoivat Suomen tiukasti Saksaan.**

Tehtävä 2. b) Millä perusteilla kyseinen valinta tehtiin?

- **Elintarvikkeet:** Suomen kauppareitit esim. Isoon-Britanniaan olivat maailmansodan vuoksi katkenneet, joten Saksan myymä vilja oli Suomelle elintärkeää.
- **Aseet:** Saksa oli ainoita maita, jotka vuonna 1940 suostuivat myymään aseitaan, ja Suomi varusti kuumeisesti armeijaansa.
- **Neuvostoliiton pelko:** Suomi pelkäsi uutta hyökkäystä ja oli edelleen yksin. Saksa tarjosi turvaa Neuvostoliittoa vastaan.
- **Kosto ja revanssi:** Saksan rinnalla Suomella voisi olla tilaisuus ottaa talvisodassa menetetyt alueet takaisin ja kasvattaa alueitaan esimerkiksi Itä-Karjalaan.

SAKSA KIINNOSTUU SUOMESTA (tehtävä 1b.)

1940 Hitler miehittää L-Euroopan

→ NL huolestuu, Baltian maat liitetään

 Suomi huolestuu ja varautuu sotaan

→ Saksan ja Suomen neuvottelut

→ NL arvostelee Suomea (mm. Petsamon nikkeli ja kuljetukset Hankoon)

→ Saksan Barbarossa-suunnitelma (heinäk. 1940)

→ syksyllä kauttakulkusopimus = aseita ja ruokaa

➤ Suomi Saksan etupiiriin (Hitlerin ”sateenvarjo”)

→ Saksa hyökkää (Barbarossa) kesällä 1941 – ja Suomi?

→ Liitossa Saksan kanssa vai erillissota?

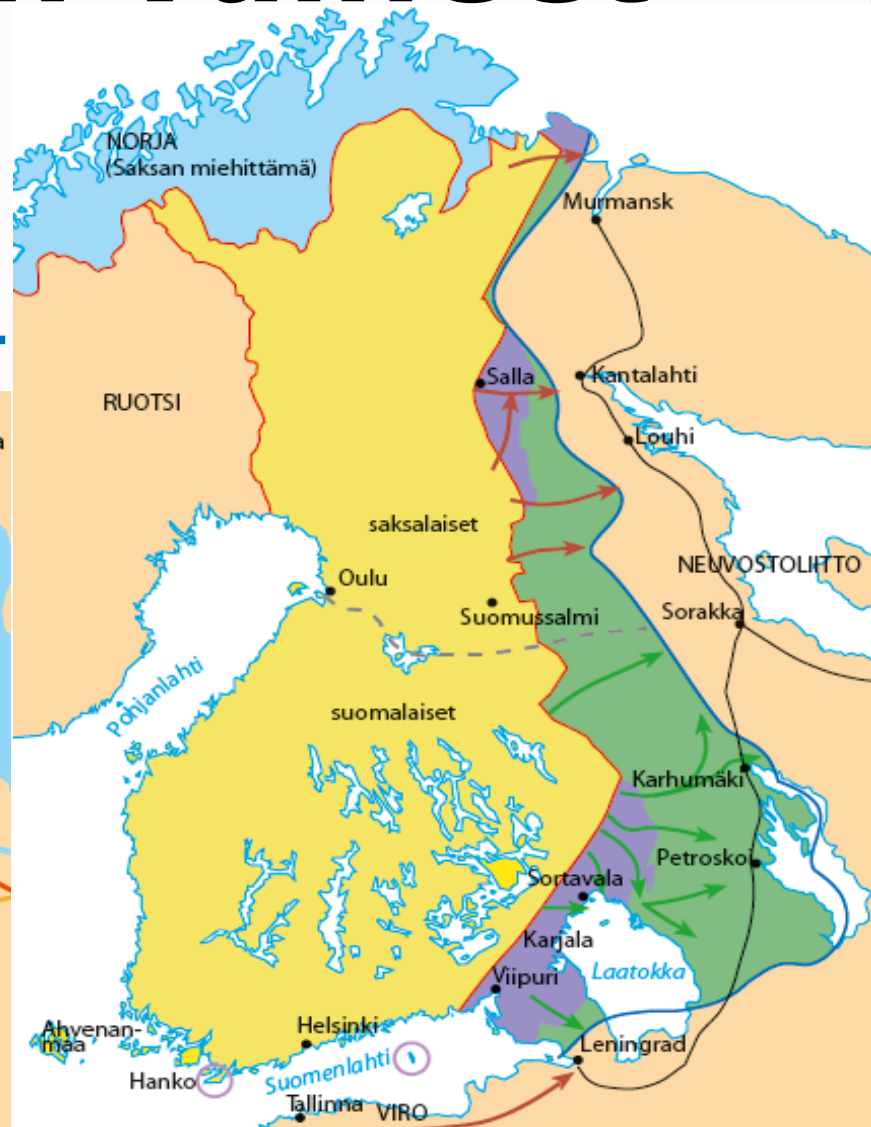
Kauttakulkusopimukset kesällä 1940

Jatkosodan vaiheet

Jatkosota:

1. hyökkäysvaihe 1941
2. asemasota 1942–44
3. perääntymisvaihe 1944

Tehtävä 1.: Miksi suomalaiset menestyivät sotilaallisesti jatkosodan alussa?

- **Neuvostoliitto taisteli samaan aikaan Saksaa vastaan.**
- **Suomen apuna Lapissa taisteli saksalaisia sotilaita.**
- **Suomen armeija oli isompi ja paremmin varustautunut kuin talvisodassa.**
- Hyökkäysvaiheen eteneminen oli nopeaa, mutta sen aikana kuoli lähes saman verran suomalaisia kuin koko talvisodassa.

Tehtävä 2

a) Miksi Suomi yritti solmia erillisrauhan 1943

- **Saksan sotilaallinen tilanne heikkeni vuosien 1942–43 aikana (mm. Stalingradin taistelun tappio).**
- **Suomi yritti irtautua sodasta, jottei luhistuisi Saksan mukana.**

Tehtävä 2

b) Miksi rauhaa ei solmittu.

- NL olisi suostunut vain ehdottomaan antautumiseen.
= Suomen miehittäminen.**
- Vaatimus oli rintamatilanteeseen nähden kohtuuton, eikä Suomella ollut muuta vaihtoehtoa kuin jatkaa sota.**

Tehtävä 3. Missä mielessä kesän 1944 torjuntavoitto

a) oli Suomen ansiota

- **Suomi onnistui alun paniikkiperääntymisen jälkeen saamaan muutamana tärkeän taisteluvoiton, mikä hidasti venäläisten etenemistä.**
- **Suomi onnistui keskittämään Tali-Ihantalan ratkaisutaisteluiden alueelle paljon joukkoja esimerkiksi Itä-Karjalasta. Samalla perääntyneet joukot saatiin järjestäytymään.**
- **Lisäksi alueelle kerättiin suuri määrä tykistöä, joka pystyi ampumaan keskitetysti maaleihin.**

Tehtävä 3. Missä mielessä kesän 1944 torjuntavoitto

b) ei ollut Suomen ansiota

- Suomi sai Saksalta merkittävää apua.**
- Suomeen tuli saksalainen lento-osasto, jonka sotilaallinen apu oli tärkeää.**
- Saksasta tuodut panssarintorjunta-aseet olivat tärkeitä neuvostojoukkojen pysäyttämässä.**
- Alun perin Suomen lyömiseen varatut Puna-armeija joukot eivät riittäneet.**
- NL piti Berliiniin kohdistuvaa hyökkäystä tärkeämpänä.**
- Itä-Karjalasta siirretyt joukot mahdollistivat Suomen torjuntavoiton.**

Tehtävä 4. a) Miksi Ribbentrop-sopimus oli Suomelle poliittisesti vaikea solmia?

- Saksa oli jo häviämässä sodan, joten oli vaikea solmia sopimusta, jolla sidottaisiin Suomi sodan loppuun asti Saksaan.**
- Saksan tuhoamissodan luonne oli jo ainakin osittain selvinnyt suomalaisille.**
- Suomi oli pyrkinyt jatkosodan alussa korostamaan ajatusta erillissodasta.**
 - Saksan kanssa tehtävä sopimus veisi Suomelta mahdollisuuden vedota erillissotaan rauhanneuvotteluissa Neuvostoliiton kanssa.
- Eduskunnassa ja yleisesti Suomessa oli voimakas rauhanoppositio, joka ei halunnut sopimusta.**

Tehtävä 4. b) Millä perusteella sopimus oli, toisaalta merkittävä Suomelle?

- **Katsottiin, että sen perusteella Saksa antoi Suomelle aseita ja apujoukkoja, joiden turvin neuvostojoukot torjuttiin.**

Tehtävä 4. b) Millä perusteella sopimus ei ollut merkittävä Suomelle?

- Nykynäkemyksen mukaan Suomi alkoi saada Saksalta apua heti suurhyökkäyksen alettua ilman sopimusta.**
- Esim. suuri osa rintamalle ehtineistä panssarintorjunta-aseista toimitettiin Suomeen ennen sopimusta.**
- Tässä mielessä sopimuksella ei ollut niin suurta merkitystä.**

Tehtävä 4. b) Millä perusteella sopimus toisaalta oli, toisaalta ei ollut merkittävä Suomelle?

- Voidaan tietysti jossitella ja pohtia, mitä olisi tapahtunut, jos Suomi ei olisi tehnyt sopimusta. Olisiko apu loppunut saman tien?**
- Psykologisesti olisi ollut hyvin hankala tilanne suomalaisille joukoille, jos saksalainen lento-osasto olisi yhtäkkiä lopettanut toimintansa rintamalla.**

RAUHANEHDOT (1944/1947)

s. 119

- ☹️ **Itäraja Moskovan rauhan (1940) pohjalta**
 - ☹️ **Petsamo kokonaan**
 - ☹️ **Porkkala vuokralle 50 v.**
- ☹️ **sotakorvaus 300 milj.\$ (v. 1938 kurssi), aikaa 6 v.**
- ☹️ **saksalaiset joukot karkotettava (Lapin sota)**
- ☹️ **Suomen armeija rauhan kannalle**
- ☹️ **sotarikolliset vastuuseen**
- ☹️ **valvontakomissio otettava vastaan**
- ☹️ **NL:n kansalaiset palautettava**
- ☹️ **fasistiset järjestöt lakkautettava, neuvostoystävälliset sallittava**
- ☹️ **Karjalasta pois viety omaisuus korvattava**
- ☹️ **Saksan ja Unkarin omaisuus Suomessa luovutettava**
- ☹️ **Karjalaisten sijoittaminen**

Suomi toisessa maailmansodassa

